

НАУЧНА КРИТИКА

УДК: 005:001.4

005:006.72

Андријана С. Ђордан¹

Алфа БК универзитет у Београду

Факултет за стране језике

**ГОРДАНА Д. ЈАКИЋ *ТЕРМИНОЛОГИЈА*
ОРГАНИЗАЦИОНИХ НАУКА (БЕОГРАД: ФАКУЛТЕТ
ОРГАНИЗАЦИОНИХ НАУКА, 2014)**

Монографија под називом *Терминологија организационих наука*, ауторке доц. др Гордане Јакић, објављена је прошле, 2014, године у оквиру издавачке делатности Факултета организационих наука Универзитета у Београду. Дело је настало као резултат истраживања базе термина из стандарда система менаџмента у организацији, извршених за потребе израде докторске дисертације ауторке. Намењено је како језичким, тако и стручњацима у другим областима, предавачима и студентима, али и ширем кругу корисника који трагају за информацијама о терминологији ове области.

Књига је подељена на седам поглавља, након којих следи списак коришћене литературе, праћен бројним прилозима (релевантним стандардима, упитницима, анализама, предлозима), апстрактном на српском и енглеском језику и два рецензијама (једну потписује др Александра Вранеш, редовна професорка Филолошког факултета у Београду, а другу др Јован Филиповић, редовни професор Факултета организационих наука у Београду).

Прво поглавље, насловљено као *Увод*, образлаже предмет, циљ, хипотезе, методе истраживања, као и његов садржај и фазе, да би се на крају истакао научни доприносрада. Иако је постојећа база теоријских текстова о терминологији менаџмента код нас веома оскудна, за предмет истраживања монографије смело је узета методологија стандардизације терминологије техничких појмова система

---

¹ andrijana.djordan@alfa.edu.rs

менаџмента у организацији и развоја евентуалног модела стандардизације терминологије организационих наука. За основу истраживања узета је база термина из стандарда система менаџмента у организацији и њихових дефиниција из истраживане области.

Као примарни циљ истраживања ауторка је истакла дефинисање модела система стандардизације техничке терминологије. Поред овог, додатни циљеви су стварање механизма (семантичких, организационих и других) за једнозначно тумачење прихваћених и дефинисаних термина; кориговање постојећих термина, тј. њихових дефиниција за које је утврђено различито тумачење; дефинисање новонасталих термина, који ће се уклопити у постојећу терминолошку основу.

Корпус истраживања чинили су енглески термини и њима одговарајући српски преводни еквиваленти; извршена је анализа њихове сложености; утврђене су преводилачке технике употребљиване приликом превођења енглеског термина на српски; спроведена је језичка (фонолошка, морфо-синтаксичка и лексичко-семантичка) анализа преводних еквивалената.

Основне хипотезе истраживања на којем је заснована монографија настале су током прелиминарних испитивања. Ауторка је учила да у техничкој литератури постоји низ истих термина са различитим тумачењима; да се у пракси преузимају туђи термини са погрешним писањем, али и неадекватним тумачењем, што делује збуњујуће и спречава изградњу сопственог језика. Претпоставила је да постоји потреба за формирањем модела стандардизације техничких термина из области менаџмента у организацији и да терминолошко уређење мора да произилази из концептуално разјашњених појмова.

Ауторка у свом истраживању користи савремени језик, с доминантним синхронизским приступом, иако су присутни и елементи дијахронизског, неопходни за разумевање језичких појава попут синонимије, улоге језика посредника у лексичком преузимању и слично. Као коришћене методе ауторка издваја: дескрипцију, емпиријску методу, методу научног посматрања, анализу, синтезу, конкретизацију, генерализацију, индукцију, дедукцију и аналогију. Такође најављује употребу формалне спецификације и описивања развоја модела помоћу јединственог језика за моделирање; формалне спецификације и описивања размене података коришћењем одређених језика означавања; евалуацију истраживања путем навођења примера из језика изабране струке.

Целокупно истраживање обављено је у више фаза а издвајају се: изучавање постојеће литературе из дате области; дефинисање предмета, циљева и хипотеза; спровођење анкете и анализа резултата; истраживање појмова и термина менаџмента у организацији, квалификационе структуре корисника термина у корпусу дипломских, магистарских, мастер и докторских радова; анализа резултата; доношење закључака.

Научни допринос монографије ауторка види како на теоријском, тако и на практичном пољу. Она анализира досадашње моделе стандардизације терминологије, повезује код нас ретко или никако коришћене технике у раду на терминологији. Монографија пружа допринос стварању јединственог обрасца за рад на терминологији, који ће олакшати посао и смањити разлике између пројектованог и реализованог.

У другом поглављу, насловљеном као *Терминологија*, дефинишу се појмови *терминологија*, *појам* и *термин*, а говори се и о функцији терминологије и приступу радну на њој. Јакић се у овом сегменту осврће и на вредновање стручног термина. Највећи део датог поглавља посвећен је речима страног порекла, које се разматрају веома детаљно. Ауторка се посебно бави контактом српског и енглеског језика на пољу терминологије, те говори о утицају данашње *лингве франке*, превођењу, терминолошким синонимима, али и о погрешној употреби страних речи у српском језику. Поглавље закључује запажањима о терминологији, као процесу документовања терминолошких информација.

Треће поглавље под називом *Стандардизација* бави се историјским развојем истоименог процеса, његовим начелима, циљевима и принципима, простором стандардизације, као и њеним системом и његовим окружењем. Ауторка, такође, приближава читаоцу појам стандарда, његове врсте и примену. Бави се везом и класификацијом међународних и националних стандарда, као и стандардизацијом терминологије.

Терминологија менаџмента у организацији је четврто поглавље, а ауторка у њему конкретније прелази на ужу тему коју обрађује у монографији. Прво разјашњава појмове *организација*, *менаџмент* и *систем менаџмента*, а онда се бави односом термина *организација* и *менаџмент*. Јакић нарочито скреће пажњу на важност терминологије организационих наука, као и на разлоге њене неуједначености и недостатке једнозначности. Недостатак једнозначности види као резултат велике сложености предмета истраживања, уске повезаности са другим дисциплинама, као и утицаја теоријске хетерогености која је својствена идеји организације. Завршницу овог сегмента монографије посвећује терминосистемима и њиховим аутохтоним, позајмљеним и интернационалним компонентама.

Пето поглавље под називом *Стандарди и терминологија у менаџменту организације* Јакић отвара помоћу разматрањем терминолошке изграђености српског језика, где се, веома сведено осврће на (не)постојање језичке политике од стварања национале филологије до данас. Одмах затим прелази на стање терминолошке изграђености у оквиру терминологије организационих наука, наглашавајући да је један од општих услова и критеријума зрелости неке науке развијеност њеног терминолошког апарата и истиче потребу за њеном

стандардизацијом. Ауторка указује на термилошког недоследност у области менаџмента у организацији. Узрок таквог стања види у готово свакодневном настајању нових термина за означавање истог појма (понекад се преузима страна реч, некад доминира интернационализам, а неретко постоји више преводних верзија). Јакић истиче да се термилошкој неусаглашености мора стати на крај тако што ће се између постојећих ознака истог појма (тј. различитих термина којима је означен исти) мора успоставити нормативан однос и одредити који је термин препоручен, који је допуштен или застарео, односно који је недопуштен. Као основни захтев, пред сваки термилошки састав поставља усклађеност са савременим нивоом и најновијим достигнућима области којој термин припада и усклађеност са српским стандардним језиком. У наставку поглавља ауторка износи и примерима потврђује ставове да: добро устаљеним домаћим терминима и интернационализмима треба дати предност над позајмљеницама; називима из латинског и грчког (интернационализмима) треба дати предност над терминима преузетим из енглеског, француског, немачког и других страних језика; термин мора бити фонолошки, морфолошки, творбено и синтаксички усклађен са начелима стандардног српског језика; краћим страним терминима треба дати предност над домаћим. У завршници поглавља ауторка детаљно и са доста референци упућује на постојеће међународне и српске стандарде који се односе на менаџмент у организацији.

Шесто, најобимније, поглавље монографије носи назив *Институционални облици система стандардизације термилологије менаџмента у организацији*. Приликом институционализације система стандардизације термилологије дате области, Јакић напомиње да се менаџмент и његове функције и активности не могу посматрати као прост поступак управљања или скуп одговорних појединаца на одговорним функцијама. На менаџмент се овде, инсистира она, мора гледати као на симбиозу интерних и екстерних услова и ограничења, која у ваљаној организацији даје синергијски резултат у односу на задати циљ. Стога, бавећи се институционалним облицима система стандардизације термилологије, Јакић се у овом поглављу бави: пословима и задацима система стандардизације термилологије; људским ресурсима у оквиру тих система; организацијом датих система и технологијом њиховог функционисања.

Како би представила увид у тренутно стање термилологије организационих наука и дефинисала предлог једног од могућих модела њене стандардизације, Јакић је спровела и представила експериментално, циљно и истраживање специјализованог писаног корпуса. Експериментално истраживање спроведено је путем анкете (објављена је као прилог у монографији) у пет организација (комуналне, грађевинске, здравствене, трговинске и пројектантске делатности). Избор различитих области подстакнут је идејом приметног

присуства битних елемената менаџмента у свим људским деатностима, како би се снимило стање и степен коришћења појмова терминологије менаџмента. Ауторка додатно представља детаљне циљеве истраживања и начин обраде података. Како се у експериментално истраживање ушло са претпоставком да постоји већи ниво познавања терминологије и употребе термина дате области, а само истраживање показало знатно нижи степен истог, прешло се на циљно истраживање у ком је узорак био састављен од испитаника за које се сматрало да су на извору образовања и стварању системске терминологије. Проширеним упитником (такође датим у монографији као прилог) ауторка је проверила колико запослени у академској области (конкретно, на Факултету организационих наука) познају терминологију менаџмента у организацији и како се иста користи у оквирима институције која образује будуће стручњаке дате области. Јакић детаљно приказује и ово истраживање, које је, како каже, пружио донекле другачију слику о стању терминологије менаџмента у организацији. Како су оба наведена истраживања вршена путем упитника (али и методом учесничког посматрања и интервјуа), ауторка се одлучила и за треће, вршено корпусним приступом. Специјализовани корпус чинили су дипломски, мастер, специјалистички и докторски радови одбрањени у периоду од 2000. до 2010. године на Факултету организационих наука у Београду. Истраживањем се анализирао општа статистика (укупан борј радова, укупан број и проценат радова у којима су употребљени термини); учесталост појављивања сваког од термина; термини и њихов превод на српски језик; најчешће колокације и типу односа међу терминима. Посебна пажња у оквиру истраживања посвећена је терминима *менаџмент* и *организација*, а нарочито се посматрала доследност у употреби термина. Ауторка детаљније приказује и ово истраживање.

На основу истраживања Јакић је закључила да је путем класификације термина према садржају, функцији, језичкој форми, унутарјезичким и ванјезичким критеријумима, могуће дати прилог моделу стандардизације терминологије менаџмента у организацији. Сходно кибернетском приступу, Јакић формира седам група термина и дефиниција појмова изабраних из стандарда у области менаџмента у организацији. Прва група односи се на појам *менаџмент* и све основне одреднице које су у вези с њим, а одређују његов простор и принципе; друга на систем, процес путем ког менаџмент функционише кроз коришћење системских поставки; трећа на технике и начине исказивања резултата рада менаџмента; четврта се бави корисником производа/услуга; пета се односи на термине менаџмента у организацији са аспекта система заштите животне средине; шеста се бави терминима који се односе на активности менаџмента у организацији са аспекта ризика; седма је посвећена терминима који се односе на

активности менаџмента у организацији у односу на систем одржавања средстава рада. Ауторка се у монографији бавила сваком од наведених група појединачно.

Завршни редови тог поглавља посвећени су институционалним облицима и нормативној основи стандардизације терминологије организационих наука. Јакић се у њима бави институцијама уређења терминологије српског језика, улогом термилошких институција уопште, даје преглед постојећих институција које пружају термилошке услуге у српском језику и говори о нормативним облицима уређења терминологије српског језика.

Закључна разматрања дата у виду седмог поглавља поново истичу да је предмет истраживања монографије било проучавање методологије стандардизације терминологије техничких појмова из области система менаџмента у организацији и предлог могућег модела стандардизације. Основни циљ је, како се наводи, био да се дефинише модел система стандардизације термина из датог поља. Јакић закључује да терминологија менаџмента у организацији, као релативно нове области, која се брзо и константно развија, захтева успостављање и одржавање модела стандардизације који ће ефикасно обухватати целу области и бити погодан за даљу надградњу. Дати модел треба да уочи уколико постоје термини употребљавани на међународном нивоу и да их, уколико су одговарајући, искористи као основу за стварање адекватних националних или регионалних стандарда. Ако се исказују тенденције ка интернационализацији, треба јасно и детаљно описати принципе усвајања и прилагођавања страних термина у складу са правилима српског језика, и то на свим нивоима (фонолошком, ортографском, морфолошком, синтаксичком и семантичком). Споменути модел требало би да подразумева и израду термилошког речника из дате области, с детаљно описаним одредницама, праћеним изворним термином. Прописана терминологија требало би да буде доследно употребљавана у стручној и научној комуникацији. Процес изградње модела стандардизације, а онда и саму стандардизацију треба, како Јакић лепо примећује, започети што пре, јер се ради о терминологији области која се брзо развија. Једино на тај начин се може увести и одржати ред у мноштву постојећих и мноштву надлазећих термина. Све ове активности допринеле би очувању и развоју српског језика.

Јакић предлаже и институционални и нормативни облик модела стандардизације терминологије српског језика уопште у оквиру кога би стандардизација терминологије менаџмента у организацији била само један од сегмената. Она предлаже формирање институције која би се могла звати Институт за стандардизацију терминологије српског језика, а чије оснивање би било регулисано законом. Институт би требало да буде независна профитабилна организација, која би била у сталној, двосмерној комуникацији са чиниоцима

друштва и међународне заједнице, релевантним у датој области. У оквиру института функционисале би комисије, формиране од стручњака из области о чијој се терминологији ради и терминолога и преводилаца, као језичких специјалиста. Њихова координација, сматра Јакић, требало би да буде у надлежности академских институција релевантних за дату област, па би тако комисија за терминологију организационих наука, припала Факултету за организационе науке. Она даје и детаљан опис послова и задатака ових комисија.

Монографија *Терминологија организационих наука* даје критички приказ стања терминологије организације а посредно и целокупне научне и стручне терминологије у српском језику. Посебан научни допринос исказан је дефинисањем кокретног предлога модела стандардизације (уз нормативни и институционални оквир и груписање термина. Јакић у овом делу, осим неопходне идеје институционализоване стандардизације, јасно подвлачи кључне елементе неопходне за успешност тог процеса – ангажовање терминолога и стручњака из појединачних специјализованих области чија се терминологија стандардизује; учешће јавности и умрежавање институција на међународном нивоу.

Склона сам да закључим да само благовремено започете, адекватно вођене и институционализоване терминолошке активности могу увести преко потребан ред у стручну терминологију српског језика, олакшати комуникацију међу домаћим стручњацима (па и њихову са страним колегама) и омогућити очување и развој одређених домена, али и српског језика уопште. Стога, ова монографија представља значајан прилог терминологији као дисциплини, вредан је приручник како терминолозима, тако и стручњацима у области организационих наука и позив је на детаљније и посвећеније бављење овом важном облашћу.

Датум пријема: 28.9.2015.

Датум исправки: /

Датум одобрења: 29.9.2015.